imprimé sur www.torah-box.com/torah-pdf

כל כנויי פרק ראשון נדרים

ר"ן ה.

רש"י

אכל אמר מודרני הימך לחוד. דלא אמר שאני אוכל לך: **שניהן אסורין.** דכיון דאמר (ב) שאני אוכל לך משמע דאסר נפשיה בלבד שאינו אוכל מחבירו אבל כי אמר מודרני הימך סתם משמע דמדיר נמי חבריה מיניה מכל וכל: **תנן.** גפ' השותפין (נקמן מז:): **הריני עליך חרס המודר אסור.** והא הכא דלא אמר שאני אוכל לך חרס ולא הוי אסור אלא המודר ולא שניהן: **כגון (ג) דמפריש.** כהדיא אכל את עלי לא: **אכל סממא.** דלא פריש ואת עלי לא מאי שניהן אסורין: **הדין הוא דשניהן אסורין.** דאמר כפירוש הריני עליך ואת עלי אכל סממא דאמר הריני עליך ולא אמר ואת עלי לא הוו שניהן אסורין אלא חד בלבד: **אלא הכי איתמר אמר ר' יוסי בר' חנינא (ד) מודרני ממך הוא אסור וכו'.** דהייגו כמתימתי הריני עליך חרס וכו': **והא מתני' מודרני הימך.** קתני ואוקמא שמואל דאמר בכולן עם כל אחד ואחד שאני אוכל דאהכי איתו אסור וחבירו מותר אבל אמר מודרני הימך בלבד ולא אמר שאני אוכל שניהן אסורין והייגו דלא כרבי יוסי בר' חנינא: **אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר.** הכי מתרץ לה למתניתין ולא כדאוקימנא דמיקשי לר' יוסי: **הא אמר מודרני הימך.** דלא מפרש כלום ודאי מכולה מילתא מדיר ואסור אפי' בהנאה: **א"ל לימא שמואל הכי.** למה ליה לאפוקי למימריה כולי האי לימא הכי אמר שמואל ואם לא אמר שאני אוכל לך דלא אמר אלא מודרני הימך אסור אפילו בהנאה: **אלא הכי איתמר.** אמר שמואל טעמא דאמר שאני אוכל לך דכיון דאמר כפירוש אכילה אסור אבל לא אמר כפירוש אכילה לא אסור למיכל מדידיה דדילמא הא דאמר מודר אני ממך אדיבוריה קאמר דלא מישתעי בהדיה אבל לא למיכל מיניה וכן כי אמר מופרשני ממך דלא אמר שאני אוכל דדילמא ממשא ומתן קא פרש מיניה מרוחקני ממך נמי דלא ליקרב בארבע אמות דיליה משמע ולא למדיר מאכילתו: לימא

שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה. כלומר היכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא מיתסר אדרבה אי לא אמר הכי מיתסר טפי והוה ליה לפרושי ולמימר הכי. ובדין הוא לגעיל נמי כי קאמרינן דבמודרני לחודיה שניהם אסורים דהוה ליה לאקשויי הכי אלא דעדיפא מינה אקשי ליה לומר דעיקר דינא ליתיה. ואיכא טומאה אחרינא הכא ולא מתווריא: **אלא הכי איתמר טעמא דאמר וכו'.** כלומר לעולם כדאמרינן מעיקרא הכי לא אמר שאוכל לך מותר וטעמא משום דלא משמע דאמר לחבור לא הוי ידים

אבל אמר מודרני הימך לחודיה שניהן אסורין כי הא דאמר ר' יוסי בר' חנינא מודרני הימך שניהן אסורין (ו) תנן הריני עליך חרם המודר אסור אבל מדיר לא כגון דפריש ואת עלי לא את עלי חרם הנודר אסור אבל מודר לא כגון דפריש ואנא עלך לא אבל סתמא מאי שניהן אסורים הא מדקתני סיפא הריני עליך ואת עלי שניהן אסורין הדין הוא דשניהם אסורין הא סתמא הוא אסור וחברו מותר אלא הכי אתמר דר' יוסי בר' חנינא מודר אני לך שניהם אסורין מודרני הימך הוא אסור וחברו מותר והא מתניתין דקתני הימך ואוקימנא למתניתין לשמואל בכולן עד שיאמר שאני טועם לך ושאני אוכל לך הוא דאסור וחברו מותר אבל במודרני הימך שניהם אסורין אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר טעמא דאמר שאני אוכל לך ושאני טועם לך הוא דאין הוא אסור אלא באכילה הא מודרני ממך אסור אפילו בהנאה אי הכי לימא שמואל הכי ואם לא אמר (ו) אלא שאני אוכל לך ושאני טועם לך אין אסור אלא באכילה אלא הכי איתמר טעמא דאמר שאני אוכל לך ושאני טועם לך הוא דאסור אבל אמר מודרני הימך לא משמע דאמר אסור מאי טעמא מודר אני ממך אלא משתעינא בהדך משמע מופרשני ממך דלא עבידנא עמך משא ומתן משמע מרוחקני ממך דלא קאימנא בד' אמות דילך משמע לימא

דאמר ר' יוסי בר' חנינא מודרני הימך שניהן אסורין. גרלה בעיני דה"ט משום דמשמע מודר אני ונכסי ממך ומנכסיך הילכך כיון דבכלל אני הוו נכסים על כרחיך חבירו נמי אסור בו דלא לא נכסים לאו בני אתהנויי מחבירו מינהו: **תנן הריני עליך חרס המודר אסור אכל המדיר לא.** ואמאי נימא דעליך נמי כולל חבירו ונכסיו וכיון שכן אף המדיר ליתסר דלא לא נכסי חבירו לאו בני אתהנויי מיניה ניהו: **אם עלי חרס הנודר אסור אכל מודר לא.** ואמאי נימא דעלי כולל נמי עצמו ונכסיו וליתסר מודר דאי לא נכסי דידיה לאו בני אתהנויי מיניה ניהו:

אלא הכי איתמר אמר רבי יוסי בר' חנינא מודרני לך שניהם אסורין. דלך משמע לך "כלומר נכסי אסורין לך ומשמע משלך משא"כ בהימך דלא משמע הכי. וגרלה בעיני דהכי פירושא דקס"ד דשמא דשמואל הכי דייק מתני' דכיון דלא תנן אלא חד אסור ודאי חדא קתני וכיון דחדא קתני על כרחיך הימך דרישא לאו דווקא דה"ה אלך דכיון דמסיים מילתיה ואמר שאני אוכל אפילו אי אמר לך לא משמע דשניהם אסורין אלא דהוא אסור וחבירו מותר ומש"ה קאמר שמואל הא דקתני תנא דמודרני בין דאמר הימך בין שאמר לך הוא אסור וחבירו מותר דווקא כשאמר שאני אוכל ושאני טועם אבל אי לא אמר הכי לא שוו הימך ולך דאלך שניהם אסורין: **והא מסיפין הימך קתני.** כלומר דהש"ס לא ניחא ליה בהכי דהא מתניתין הימך תנן ואע"ג דודאי קושטא קאמר שמואל לתנא דמתני' לא שני ליה בין הימך ולך כיון דמסיים בה שאני אוכל לך מ"מ לא הוה ליה לשמואל לסתומי מילתיה דמשמע דקאי אלישנא דתנא תנא בהדיא דהייגו הימך ולומר דשניהם אסורין. כך גרלה בעיני: **אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר וכו' אכל מודרני ממך אסור אפילו בהנאה.** כלומר דידיס שאינן מוכיחות הויין ידיס ומשום הכי אסור אפילו בהנאה: **הכי גרסינן אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה.** כלומר היכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא מיתסר אדרבה אי לא אמר הכי מיתסר טפי והוה ליה לפרושי ולמימר הכי. ודין הוא לגעיל נמי כי קאמרינן דבמודרני לחודיה שניהם אסורים דהוה ליה לאקשויי הכי אלא דעדיפא מינה אקשי ליה לומר דעיקר דינא ליתיה. ואיכא טומאה אחרינא הכא ולא מתווריא: **אלא הכי איתמר טעמא דאמר וכו'.** כלומר לעולם כדאמרינן מעיקרא הכי לא אמר שאוכל לך מותר וטעמא משום דלא משמע דאמר לחבור לא הוי ידים

מסורת הש"ס

(א) לקמן מז: [כילה לט.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי הכי לימא שמואל הכי ואם לא אמר שאני אוכל לך ושאני טועם לך אסור אפילו בהנאה אלא הכי אתמר כו"ל ותיכת אלא ותיכת אין נמחק: (ב) רש"י ד"ה שניהן אסורין. דכיון דאמר נמי שאני אוכל: (ג) ר"ה כגון דמפרש בהדיא: (ד) ר"ה אלא הכי וכו' בר חנינא מודר אני שניהם אסורין מודרני ממך הוא אסור:

גליון הש"ס

בר"ן ד"ה אלא הכי איתמר כו' כלומר נכסי אסורין לך ומשמע משלך. וכן בפסוק שיפטים ח ב בכסף אמר ניקח לך:

פירוש הרא"ש

אכל מודרני ממך לחודיה שניהם אסורין. דמשמע מודרני ממך מליבעות לך שלא הנהנתי מודרת לך שלא אהנה ממני ע"ב בדלני ממך מכל וכל שלי שלי ושלך שלך. והא דקתני בברייתא מודרני ממך ר"ז אסור ולא קתני הרי אלו אסורין אגב דבעי למתני בסיפא שאני אוכל לך כו' ר"ז אסור ומה מלי לאקשויי כדפריך לקי ל"ה לימא שמואל אמר לחודיה שניהם אסורין דמשמע דלא אמר מודרני ממך אלא אמר מודרני הימך אסור אפילו בהנאה: **אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר.** הכי מתרץ לה למתניתין ולא כדאוקימנא דמיקשי לר' יוסי: **הא אמר מודרני הימך.** דלא מפרש כלום ודאי מכולה מילתא מדיר ואסור אפי' בהנאה: **א"ל לימא שמואל הכי.** למה ליה לאפוקי למימריה כולי האי לימא הכי אמר שמואל ואם לא אמר שאני אוכל לך דלא אמר אלא מודרני הימך אסור אפילו בהנאה: **אלא הכי איתמר.** אמר שמואל טעמא דאמר שאני אוכל לך דכיון דאמר כפירוש אכילה אסור אבל לא אמר כפירוש אכילה לא אסור למיכל מדידיה דדילמא הא דאמר מודר אני ממך אדיבוריה קאמר דלא מישתעי בהדיה אבל לא למיכל מיניה וכן כי אמר מופרשני ממך דלא אמר שאני אוכל דדילמא ממשא ומתן קא פרש מיניה מרוחקני ממך נמי דלא ליקרב בארבע אמות דיליה משמע ולא למדיר מאכילתו: לימא

שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה. כלומר היכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא מיתסר אדרבה אי לא אמר הכי מיתסר טפי והוה ליה לפרושי ולמימר הכי. ובדין הוא לגעיל נמי כי קאמרינן דבמודרני לחודיה שניהם אסורים דהוה ליה לאקשויי הכי אלא דעדיפא מינה אקשי ליה לומר דעיקר דינא ליתיה. ואיכא טומאה אחרינא הכא ולא מתווריא: **אלא הכי איתמר טעמא דאמר וכו'.** כלומר לעולם כדאמרינן מעיקרא הכי לא אמר שאוכל לך מותר וטעמא משום דלא משמע דאמר לחבור לא הוי ידים

בתוספתא ולא בהנאה אבל מודרני ממך אסור בהנאה ומודרני דקתני בברייתא אסור בהנאה וה"ק שמואל וכולן אסור בהנאה עד שיאמר שאני טועם לך: **אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני טועם לך אסור [אפי'] בהנאה.** דלישנא עד שיאמר שאני טועם לך משמע כשאני טועם אסר עצמו טפי ממודרני והא ליתא דאדרבה מודרני ממון טפי ויש ספרים דגרסי לימא שמואל ואם לא אמר אלא שאני אוכל לך אינו אסור אלא באכילה וקשה ליישבו. וה"ה לגעיל דשמואל קאמר אבל מודרני שניהם אסורים אפי' למפרך לימא שמואל אם לא אמר שאני אוכל לך שניהם אסורים: **אלא הכי איתמר.** לעולם כדאמר מעיקרא דלשמואל מודרני לחודיה לא אסר כלל דלמא לא משתעי בהדך קאמר וקשה מברייתא לגעיל דמודרני אסור בלא שאני טועם לך וי"ל דהאי אסור ר"ל דלא מישתעי בהדיה ה"ג מעתה נחית לומר תנאי היא דברייתא דלגעיל ס"ל כרבנן דידיס שאינם מוכיחות הויין ידים ושמואל סבר דמתני' כרבי יהודה דאמר לא הויין ידים:

ממקום שלא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה דהכי גרסינן אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה ומודרני דקתני בברייתא אסור בהנאה ומודרני ממך אסור בהנאה ודלא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה דהכי גרסי' ואם לא אמר שאני אוכל לך ואם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה ומודרני ממך אסור בהנאה ודלא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו בהנאה דהכי גרסי'